

УДК 37.013-053.5(082)

ББК 74.200я43

Т 43

ISSN 2308-3778

Рекомендовано Вченою радою
Інституту проблем виховання НАПН України. Протокол № 9 від 30 жовтня 2017 року.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
“Консалтинг і Тренінг” та Східно-Європейського Інституту Психології (Україна – Франція)

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Вашуленко М.С., Бех І.Д., Петрочко Ж.В.

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць - Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – Вип. 21. – Кн. 3. – Том IV (78). – К.: – Гнозис, 2017. – 578 с.

Theoretical and methodical problems of education of children and pupils: sciences works - Thematic issue “Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European Educational Space”. - Vol. 21. - Ch. 3. - Volume IV (78). - K.: Gnosis, 2017. - 578 p.

Свідectво про державну реєстрацію КВ № 20691-10491.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України Наказом МОН України від 12.05.2015 № 528.

Збірник включено до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus International, Google Scholar, ERIH PLUS.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору. Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-966-2760-80-4

ISSN 2308-3778

© Інститут проблем виховання НАПН України, 2017 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2017 р.
© Міжнародна Експертна Агенція “Консалтинг і Тренінг”, 2017 р.
© Видавництво “Гнозис”, 2017 р.

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ: СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЙНІСТЬ

АНДРІЯНОВА Г.І., СКОРА Н.А. , Основні підходи до підвищення якості викладання іноземної мови майбутнім фахівцям у технічному вищому навчальному закладі	8
БОЙЧУК О.Г. , Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх медичних працівників в умовах упровадження медичної реформи в Україні	18
ВЕРНИГОРА О.Л. , Педагогічні умови формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах	21
ВОВК М.П. , Мовнокомунікативна компетентність як показник управлінської культури майбутнього офіцера	29
OLENA HRYSHYNA , The main issues of the interactive english language competence formation of the engineering postgraduate students	40
ЗІНУКОВА Н.В. , Методична система формування фахової компетентності усного перекладача: цілі, підходи та принципи навчання здобувачів другого рівня вищої освіти	57
КОШАРНА Н.В. , Змістовий компонент педагогічної підготовки вчителів у Швеції	65
ЛАГОДНЮК О.А., КОРБУТЯК В.І., КОСТЮКОВА Т.А., ХОМЕНЧУК О.А., КУХАР М.Ф. , Використання механізму запобігання плагіату випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти в національному університеті водного господарства та природокористування	77
MOSPAN N. , Quality assurance management system in higher education in the EU	88
ПІДГОРНИЙ А.В., НАЗАРОВА Т.М. , Удосконалення та оптимізація стандартів хімічних знань в технічних університетах як фактор забезпечення сучасного рівня природничо-наукової підготовки інженерів	98
СЕЛЬСЬКИЙ П.Р. , Обґрунтування об'єктивності семестрового тестового іспиту для оцінювання знань із патоморфології	108
СНОПКОВА Е.И. , Методологическая культура педагога: теоретические и эмпирические результаты исследования	118
ТРОЯН О.І., МАРУЩЕНКО М.О. , Сучасні принципи підготовки лікарів-нейрохірургів в умовах запровадження європейських стандартів вищої освіти в Україні	122
ФОМЕНКО Т.М. , Формування соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв у процесі використання рольових і ділових ігор	147

КОШАРНА Н.В.,

кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри іноземних мов і
методик їх навчання
Педагогічного інституту,
Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ШВЕЦІЇ

Стаття присвячена питанню змістового компоненту педагогічної підготовки вчителів у Швеції. Досліджуючи зміст особливості організації та зміст практичної складової підготовки майбутніх вчителів в університетах Швеції, з'ясовано, що саме педагогічна практика є критерієм істинності педагогічної теорії. Складові практичної педагогічної підготовки дають змогу поєднувати та узгоджувати теоретичний і практичний компоненти навчання, синтезувати наукові знання і практичні вміння, формувати стиль професійної діяльності.

Ключові слова: змістовий компонент; партнерська школа; педагогічна підготовка; педагогічна практика; теоретична підготовка; Швеція.

Статья посвящена вопросу содержательного компонента педагогической подготовки учителей в Швеции. Исследуя особенности организации и содержание практической составляющей подготовки будущих учителей в университетах Швеции, установлено, что именно педагогическая практика является критерием истинности педагогической теории. Компоненты практической педагогической подготовки позволяют сочетать и согласовывать теоретический и практический компоненты обучения, синтезировать научные знания и практические умения, формировать собственный стиль профессиональной деятельности.

Ключевые слова: партнерская школа, педагогическая подготовка, педагогическая практика, содержательный компонент, теоретическая подготовка, Швеция.

The article is devoted to the content component of teachers' teaching in Sweden. Exploring the content of the peculiarities of the organization and the content of the practical component of the training of future teachers in the universities of Sweden, it was found that it is pedagogical practice is a criterion for the truth of pedagogical theory. The components of practical pedagogical training make it possible to combine and coordinate theoretical and practical components of teaching, synthesize scientific knowledge and practical skills, to form their own style of professional activity.

Key words: content component, partner school, pedagogical practice, teacher training, theoretical training, Sweden

Вступ. Педагогічна практика є складовою педагогічної підготовки майбутніх вчителів, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки з їх практичною діяльністю. Сприяючи формуванню творчого ставлення до педагогічної діяльності, вона визначає міру професійної придатності, рівень педагогічної спрямованості. Під час педагогічної практики майбутні фахівці набувають певних професійних умінь, як визначення мети і завдань навчально-виховного процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, вивчення особистості дитини, можливостей її розвитку в колективі, планування педагогічної діяльності, використання різних форм і методів організації навчально-виховного процесу, їх аналіз та корекція тощо.

Основними завданнями практичної підготовки вчителя-професіонала є наступні:

1. Виховання інтересу до професії вчителя.
2. Закріплення та поглиблення педагогічних та спеціальних знань у процесі їх використання при вирішенні конкретних завдань навчання та виховання.
3. Формування професійних умінь та навичок (соціально-перцептивних, інформаційних, розвивальних, орієнтаційних, комунікативних, прогностичних тощо).
4. Ознайомлення зі станом навчально-виховної роботи загальноосвітніх закладів, передовим педагогічним досвідом.
5. Формування творчого підходу до педагогічної діяльності.
6. Виховання професійно значущих якостей особистості вчителя - педагогічної творчості, майстерності, професіоналізму вчителя у процесі вирішення реально поставлених перед педагогами завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із зазначеної проблеми.

Значними науковцями (Вовк Л.П., 2012) практична підготовка майбутніх

педагогів розглядається як надійна основа для швидкої адаптації фахівців до конкретних умов педагогічної діяльності, оскільки вона є мікроаналогом професійної діяльності вчителя.

Досліджуючи зміст й особливості організації та здійснення практичної складової професійної підготовки майбутніх вчителів в університетах Швеції (Кошарна Н.В., 2013; Ліндстрем М.Н., Біч Д., 2015), ми дійшли висновку, що саме педагогічна практика, розвиває творчу активність майбутніх педагогів, формує професійні вміння та навички, виховує професійні якості - любов до дітей, гуманізм, педагогічну проникливість, уміння користуватися голосом, засобами вербального та невербального самовираження, розвиває інтерес до педагогічної професії, формує індивідуальний стиль діяльності. Цьому сприяє її зміст та структура.

Разом із тим значущими для нашого дослідження були теоретичні положення шведських науковців, у яких обґрунтовано механізми організації та здійснення педагогічної практики студентів в університетах. Аналіз наукових праць, зокрема Drakenberg M. «The Professional Development of Teachers in Sweden»; Bergem T., Bjorkqvist O., Hansen S.-E., Carlgren I., Hauge T. «Research on teachers and teacher education in Scandinavia: a retrospective view»; Bruning B., Martens E., Selander S.-A. «Filosofididaktik (Didactics of Philosophy)»; Carlgren I. «Pedagogy and Teachers' Work»; Gran B. «Research and Innovation in Swedish Teacher Training» та інших засвідчив, що вони вважають педагогічну практику критерієм істинності педагогічної теорії.

Мета статті – дослідити процес реалізації завдань професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах Швеції у процесі організації та здійснення педагогічної практики.

Завдання – простежити динаміку розвитку професійно-педагогічної спрямованості й педагогічних здібностей студентів педагогічних спеціальностей. У формулюванні цього завдання ми виходили з положення, обґрунтованого вітчизняними дослідниками-педагогами про професійно-педагогічну спрямованість і педагогічні здібності як найбільш важливі професійно значущі якості особистості педагога.

Взаємозв'язок між педагогічною теорією і практикою шведські дослідники (Холмберг О., 2003; Лінде Г., 2003) розглядають як проблематичний і такий, що містить у собі суттєві професійні протиріччя, до яких належать наступні:

«Практичний шок», який виникає у вчителів-початківців унаслідок невідповідності змісту теоретичної підготовки та практичної діяльності вчителів. Йдеться про те, що в ході теоретичної підготовки студенти отримують знання на «ідеальному рівні», не переобтяженому численними соціальними зв'язками та взаємообумовленостями. Тому практика, яку проходять студенти в

застадах освіти, в умовах її детермінованості соціально-економічними, культурними, етичними та особистісними чинниками, призводить до виникнення у майбутніх педагогів відчуття збентеження, нерозуміння, безпорадності у вирішенні численних стратегічних, тактичних та ситуативних професійних завдань.

Протиріччя між необхідністю популяризації новаторського педагогічного досвіду та практичним упровадженням його результатів у масову педагогічну практику з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу та небажанням значної частини вчителів його приймати й використовувати.

Протиріччя між вимогами новітніх реформ у галузі освіти та стереотипним мисленням і діяльністю більшості вчителів (у шведській літературі це протиріччя використовується як суперечність «думати – діяти»).

Зазначені вище протиріччя обумовлюють розгляд проблеми співвідносності між практичною та теоретичною складовими професійної підготовкою як співвідносності між намірами й реальністю. Такий спосіб співвідношення зв'язку між теорією і практикою підготовки вчителів передбачає відносини, в яких практика розглядається як прикладна теорія. Разом із тим використання на практиці теоретико-педагогічних положень обумовлюється не тільки теоретичною підготовкою майбутніх вчителів, але й умовами функціонування школи та особистими амбіціями й намірами майбутніх педагогів.

Тому при організації та проведенні педагогічних практик в університетах Швеції враховується єдність соціального та педагогічного вимірів діяльності вчителя.

Соціальний вимір регламентує відповідальність педагога перед суспільством за виховання кожної конкретно взятої дитини, виконання першочергового завдання вчителя – здійснення турботи про учнів.

Педагогічний вимір регламентує дидактичну діяльність педагога, у межах якої відбувається реалізація цілей освіти. Отже, організація практичної підготовки майбутніх педагогів з урахуванням зазначених вище вимірів обумовлює її значущість як вагомого чинника формування фахівця для освіти.

Порівняльний аналіз змісту й форм практичної підготовки вчителів у Лундському, Уппсальському, Крістіанстадському університетах, Незалежному університеті Мальме під час особистих зустрічей та інтерв'ю, здійснених автором статті під перебування на стажуванні у Швеції, дав змогу сформулювати її провідну ідею: педагогічна практика має забезпечувати зворотній зв'язок, у межах якого вчителі шкіл-баз практик не лише створюють умови для адаптації студентів та формування їх професійних умінь та навичок, але й забезпечують широкий спектр видів діяльності майбутніх педагогів (від виготовлення наочності та проведення консультацій з учнями - до надання соціальної підтримки батькам, сім'ям та здійснення серед них культурно-просвітниць-

кої роботи).

Розкриваючи роль і значення практичної підготовки майбутніх педагогів, О. Холмберг, декан Школи освіти (м. Мальме) стверджує, що соціально-дидактичний зв'язок педагогічної теорії та практики є дихотомічним та в загальних рисах відображає зв'язок між цивілізацією (педагогічною підготовкою учителів) і природою (школа). Дослідник зазначає: «... І природа колись була дикою і небезпечною. Однак, людина, пізнавши її закони й навчившись користуватися ними, перетворила природу на середовище мешкання». Проводячи подібну аналогію з педагогічною теорією та практикою, О. Холмберг стверджує, що професійно-педагогічна освіта повинна бути нормативною до певної міри, оскільки гарно засвоєні теоретичні положення без їх адаптації до педагогічної практики ще не забезпечують успіху професійної діяльності вчителя.

Тому на педагогічну практику покладаються ключові завдання у підготовці педагогів. Реалізації цих завдань, на думку шведських вчених, має допомогти сама громадськість, яка має бути зацікавлена в якісній підготовці майбутніх учителів.

У зв'язку з зазначеною вимогою та її постійним лобюванням шведськими науковцями та викладачами вищої навчальних закладів з підготовки вчителів, з ходом та результатами педагогічних практик обізнані не лише викладачі університетів та директори шкіл, але й представники муніципалітетів як громадських органів, що забезпечують необхідні матеріальні умови та створюють стійку матеріальну мотивацію для педагогічних колективів шкіл в організації педагогічної практики студентів у їхніх навчальних закладах.

У Швеції широко розповсюджена практика створення та успішного функціонування фондів, які сприяють співпраці муніципалітетів з навчальними закладами, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів та надають бази для організації та здійснення фахових практик. Ці фонди містять у собі державні кошти й передаються безпосередньо місцевим органам влади, які, у свою чергу, розподіляють їх відповідно до потреб університетів та навчальних закладів (фінансування магістерських програм, виділення фінансів на підвищення кваліфікації вчителів, оплату праці вчителів-наставників практики тощо).

Завдяки такій плідній співпраці, як стверджує О. Холмберг, навчальні заклади, що здійснюють педагогічну підготовку (університети та партнерські школи) забезпечують собі лідерство у публічних дебатах щодо найважливіших політичних питань: освіта, управління школою, результати сучасних інновацій, розвиток навчальних закладів.

Аналіз сутності й особливостей організації практичної підготовки вчителів у шведських вищих навчальних закладах засвідчив наявність її своєрідної

концепції, що реалізується через наступні положення:

Школи, в яких майбутні педагоги проходять практику не повинні виконувати роль тренувального поля для випробовування яскравих теоретичних ідей, що виникли під час теоретичної педагогічної підготовки. Вони мають розглядатися як база досліджень сутності й змісту, форм та методів практичної діяльності вчителя в усіх соціально-культурних зв'язках, база поглиблення й розширення теоретичних знань, удосконалення професійних умінь та навичок. Організація педагогічної практики має базуватися на фундаментальних ідей покоління досвідчених педагогів, які вже створили класичні моделі підготовки майбутніх учителів. Накопичений національний досвід і традиції у системі підготовки учителів є дорогим внеском у практичну педагогічну освіту. Тому слід турбуватися про збереження традиційного підходу в організації практичної діяльності майбутніх вчителів, що реалізується через першочергове формування й розвиток вмінь використовувати усталені, традиційні методи й засоби навчання й виховання, а вже потім на підставі їх достатньої сформованості навчати студентів новітнім педагогічним технологіям.

Майбутні вчителі мають бути підготовлені до вирішення педагогічних ситуацій в умовах професійної діяльності в різних освітніх закладах за різних умов організації навчально-виховного процесу. Тому в шведських університетах відсутня практика використання традиційних баз практики або зразкових шкіл. Вищі навчальні заклади співпрацюють з різними школами, окрім того студенти, що вже проходять практику у певній школі, мають право відвідувати інші школи, інші навчальні заклади. Метою такого підходу є забезпечення широких можливостей випускникам для їх подальшого працевлаштування в закладах освіти.

Оскільки кожна школа, що приймає студентів на практику, несе відповідальність за їх практичну підготовку, навчальний заклад не можна розглядати як відокремлений від університету підрозділ. У шведській науково-педагогічній літературі відсутнє поняття «база практики», яке широко використовується у вітчизняних джерелах. Школи, де майбутні педагоги проходять практику називають «партнерськими школами», коло обов'язків педагогічного колективу яких значно відрізняється від тих, що виконують вітчизняні бази практик (загальноосвітні навчально-виховні заклади).

О. Холберг, характеризуючи діяльність студентів протягом педагогічної практики стверджує: «Наші студенти працюють у школі (ми не говоримо «проходять практику»). Вони не мають спеціально призначених керівників, а значить співпрацюють разом з існуючими командами вчителів у наших партнерських школах. Наші студенти не самотні, разом з ними працюють їх однокурсники. Вони помітні в школі, бо роблять істотний внесок в загальний шкільний процес».

Аналіз діяльності університетів Швеції щодо організації та здійснення практичної підготовки майбутніх вчителів дав змогу стверджувати, що завдяки отриманій у 90-х роках XX століття автономії, вищі навчальні заклади самостійно вирішують питання щодо умов забезпечення практичного компонента професійної підготовки. Йдеться про створення системи педагогічної підготовки, в якій студенти змінюють школу регулярно, щоб мати можливість досліджувати різні аспекти діяльності навчального закладу, соціальні та культурні відносини, складені в них між учасниками навчально-виховного процесу.

Так, у методичних рекомендаціях для студентів Мальмського університету зазначається, зокрема, що в регіоні Сколе (південна частина Швеції, де розміщується Мальмський університет) до процесу підготовки вчителів залучені майже всі ланки загальної освіти: дитячі садки, початкові й середні школи. При цьому педагогічний штат партнерських шкіл розширюється завдяки колишнім студентам-практикантам.

Роль та значення партнерських шкіл у підвищенні якості професійної підготовки майбутніх фахівців розкривається в численних дослідженнях шведських вчених (зокрема: Gran B., Fritzel Ch. «Education in Teacher», Holmberg O. «Partner Schools», Kallos D. «The Study of Pedagogical Processes» та ін.). Науковці вважають, що педагогічна практика студентів на базі партнерської школи дає змогу залучитися до навчально-виховного процесу і поглибити свої знання з практичної педагогіки, долучитися до культури і традицій представників різних націй та національностей, які навчаються та працюють у цій школі, спостерігати й досліджувати особливості організації та здійснення навчального процесу протягом тривалого часу.

Таким чином одним з основних призначень партнерських шкіл є всебічна демонстрація сутності педагогічної діяльності, її особливостей, складності й напруженості, а також здійснення максимально можливої адаптації майбутніх педагогів до професійної діяльності.

Підвищенню позитивної мотивації педагогічних колективів шкіл в організації педагогічної практики студентів університету суттєво сприяє той факт, що практиканти надають навчальним закладам суттєву допомогу, беручи на себе вирішення значної частини поточних організаційних та педагогічних завдань, чим суттєво знижують професійне навантаження працюючих учителів.

Отже, відповідно до зазначеної вище концепції практичної підготовки майбутніх учителів функції студентів-практикантів у партнерській школі є такими:

1. Студенти виступають ресурсом у навчальному процесі: вони не лише працюють на робочому місці вчителів, але й здійснюють індивідуальну роботу з окремими учнями, контролюють організацію само-

- стійної пізнавальної діяльності окремих їх груп з метою підвищення якості навчання, беруть участь у плануванні навчально-виховного процесу, виконують навчальну-дослідницьку роботу (робота над проектами) відповідно до програми підготовки вчителів.
2. Майбутні педагоги протягом навчальної практики виконують функцію мосту між поколіннями у школі, створюючи особливу морально-психологічну атмосферу спілкування між учнями та їх літніми вчителя.
 3. Студенти безпосередньо є провідниками між самою системою підготовки вчителів і університетами. Завдяки роботі студентів у школі, навчальний заклад обізнаний з роботою університету, що дає можливість гнучко реагувати на виникнення проблем чи недоречностей як у теоретичній підготовці практикантів, так й у мотиваційній сфері майбутніх педагогів. Для університетів Швеції є традиційною практикою проведення спільних з партнерськими школами методичних семінарів з питань теоретико-практичної підготовки студентів, розробки спільних освітніх проектів, використання новітніх технологій навчання. Яскравим прикладом цього є спільний проект Незалежного університету й партнерських шкіл м. Мальме під назвою «Дослідження явища неоднорідності та полікультурності в школі».
 4. Динаміка якісних змін у процесі практичної підготовки окреслена викладачами Мальмського університету як поетапний перехід від майбутнього вчителя-початківця до майбутнього вчителя-професіонала. Індикаторами кожного з чотирьох етапів такого переходу є елементи педагогічної діяльності студента-практиканта, прояви поведінки та професійні судження, які він демонструє протягом педагогічної практики. Перехід від орієнтаційного рівня («майбутній вчитель-початківець») до професійного рівня («майбутній вчитель-професіонал») відбувається поступово під час виконання запропонованих програмою практики завдань, що обумовлюються цілями різних видів практики.
 5. Узагальнений аналіз програм педагогічної практики для студентів різних спеціальностей Стокгольмського університету й Школи Освіти м. Мальме уможливив класифікацію видів робіт, що виконуються студентами в контексті організації й здійснення практичного компоненту професійної підготовки, відповідно до зазначених у таблиці рівнів.

Як стверджують укладачі програми, викладачі Дж. Албін, О. Андерсон, К. Екверсон, Л. Хокансон, А. Крафт, Л. Рінгдал, А. Олсон, практична підготовка майбутніх учителів зорієнтована на озброєння студентів трьома найбільш

значущими для професійної діяльності вміннями:

- використовувати на практиці отримані теоретичні знання (науковцями Мальмського університету це вміння у програмі практики назване ідентифікацією);
- приймати дидактично правильні рішення (доцільність);
- здійснювати демократичне керування, виявляти лідерські якості (комунікація).

Зазначені вище вміння формуються поступово, упродовж проходження студентами запропонованих університетом видів практики. Виконання завдань, що пропонуються під час кожної практики, мають чітку тенденцію до постійного ускладнення, розширення обов'язків, поглиблення змісту фахової підготовки.

Висновки. Незважаючи на наявність спільних для всіх шведських університетів тенденцій в організації практично-педагогічної підготовки майбутніх учителів, існують суттєві відмінності щодо їх завдань, змісту й термінів проведення в різних навчальних закладах. Підстави для такого висновку дав порівнювальний аналіз змісту й особливостей організації різних видів педагогічної практики в університетах Швеції.

Перспективи подальших досліджень. Зважаючи на оновлення системи шкільної освіти в Україні і, відповідно, системи підготовки вчителів для цієї освітньої ланки, необхідно продовжувати дослідження досвіду провідних країн Європи з метою оптимізації практичної підготовки як складової цілісної системи підготовки учителя в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вовк Л. П. Історія освіти і педагогіки в загальній, методологічній і професійній культурі майбутнього вчителя : посібник-коментар із пропедевтики вивчення історії педагогіки / Л. П. Вовк ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту раїни України, Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – 331 с.
2. Кошарна Н.В. Вища педагогічна освіта Швеції у контексті національної розбудови освіти (кінець ХХ – початок ХХІ століття) / Н.В. Кошарна // ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 31, Том VII (49): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2013. – 550 с. – С. 29 – 37.
3. Кошарна Н.В. Організаційно-педагогічні умови запровадження європейських стандартів педагогічної підготовки вчителів в Україні (на прикладі Швеції) / Н.В. Кошарна // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія

- Сковорода» - Дод.4 до Вип. 31, Том IV (12): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». - К.: Гнозис, 2014. - 384 с. - С. 113 - 119.
4. Arfwedson G. Didaktik for larare (Didactics for teachers), 4th edition / G. Arfwedson. - Stockholm : HLS Forlag, 1995. - 138 p.
 5. Holmberg O. Partner Schools / Olle Holmberg // Journal Malmo School of Education. - 2003 (May 13). - 4 p.
 6. Linde G. The Meaning of a Teacher Education Reform: national story - telling and global trends in Sweden / Goran Linde // European Journal of Teacher Education. - Vol. 26. - № 1, 2003. - P. 109-122.
 7. Lindström M. Changes in teacher education in Sweden in the neo-liberal education age: Toward an occupation in itself or a profession for itself? / Margareta Nilsson Lindström, Dennis Beach// Published online: 01 Sep 2015, Article: 27020, DOI:10.3402. - Published online: 01 Sep 2015 [e-resource]: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/edui.v6.27020>

Transliteration of References:

1. Vovk L.P. Istoriya osvity i pedahohiky v zahal'niy, metodolohichniy i profesiyniy kul'turi maybutn'oho vchytelya : posibnyk-komentar iz propedevtyky vyvchannya istoriyi pedahohiky / L. P. Vovk ; Min-vo osvity i nauky, molodi ta sportu rayiny Ukrayiny, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. - K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2012. - 331 s.[History of education and pedagogy in the general, methodological and professional culture of the future teacher: manual-commentary on propaedeutics studying the history of pedagogy / L.P. Vovk; Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine. ped University named after M.P. Dragomanov. - K.: View of the NPU named after MP Drahomanov, 2012. - 331.]
2. Kosharna N.V. Vyshcha pedahohichna osvita Shvetsiyi u konteksti natsional'noyi rozbudovy osvity (kinets' KHKH - pochatok KHKH stolittya) / N.V.Kosharna//DVNZ «Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni Hryhoriya Skovorody» - Dodatok 1 do Vyp. 31, Tom VII (49): Tematychnyy vypusk «Vyshcha osvita Ukrayiny u konteksti intehtratsiyi do yevropeys'koho osvitr'oho prostoru». - K.: Hnoyzs, 2013. - 550 c. - S. 29 - 37. [Higher pedagogical education of Sweden in the context of national education development (end of the XX - beg.of the XXI century)/ N.V. Kosharna // Higher Educational Institution «Pereyaslav-Khmelnitsky State Pedagogical University named after Gregory Skovoroda» - Appendix 1 to Vyp. 31, Volume VII (49): Thematic issue «Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European Educational Space». - K. : Gnosis, 2013. - 550 c. - P. 29 - 37.]